

Centrum pro rodinu a sociální péči z. s.
Kostelní náměstí 3172/1, 702 00 Ostrava

OPERAČNÍ MANUÁL ORGANIZACE

ČÁST 21

ZÁVAZEK V OBLASTI PŘÍSTUPU K SEXUALITĚ

21. VEŘEJNÝ ZÁVAZEK V OBLASTI PŘÍSTUPU K SEXUALITĚ	3
21. 1. POSTOJ ORGANIZACE K LIDSKÉ SEXUALITĚ	3
21. 1. 1 <i>Slovníček pojmů</i>	3
21. 2. STANDARDNÍ TEORETICKÉ A PRAKTICKÉ DISPOZICE PRACOVNÍKŮ	4
21. 3. VÝCHODISKA PRO PRACOVNÍKY, JAK KOMUNIKOVAT S LIDMI O SEXUALITĚ	5
21. 4. OBLASTI, SE KTERÝMI V CPR PRACUJEME	5
21. 5. CÍLE OSVĚTY V OBLASTI SEXUALITY	6
21. 6. NA KOHO SE OBRÁTIT	7

21. VEŘEJNÝ ZÁVAZEK V OBLASTI PŘÍSTUPU K SEXUALITĚ

21. 1. POSTOJ ORGANIZACE K LIDSKÉ SEXUALITĚ

Sexualita je v CPR respektována bez ohledu na zdravotní stav, věk, míru a charakter postižení či onemocnění. Každého člověka rovněž respektujeme bez ohledu na jeho sexuální orientaci a v tomto směru odmítáme jakékoliv náznaky nespravedlivé diskriminace. Centrum pro rodinu a sociální péči z. s. při naplňování svého poslání prokazuje respekt ke každé lidské osobě. Pracuje s tématy osobní identity včetně sexuality, respektuje sexuální orientaci, vyjádřenou genderovou identitu a vztahovou rozmanitost všech osob. Respektující přístup k sexualitě uživatelů služeb i účastníků aktivit mají všichni zaměstnanci Centra pro rodinu a sociální péči z. s.

S tématem sexuality se mohou, mají-li zájem, setkávat všichni uživatelé služeb, klienti a účastníci aktivit.

Respektující jsou všichni zaměstnanci organizace. V práci s tématy sexuality rozlišujeme u zaměstnanců dvě úrovně zapojení. Pověření zaměstnanci zastávají pozici sexuálních důvěrníků, kteří jsou k této práci zaměstnavatelem pověřeni. Jsou pravidelně vzděláváni a metodicky vedeni. Sexuální důvěrníci ve Středisku VÝZVA mají toto označení v kontaktech na webových stránkách organizace.

21. 1. 1 SLOVNÍČEK POJMŮ

Respekt – (ohled, uznání, úcta) je postoj člověka, uznání hodnoty druhého člověka i v jeho případné odlišnosti. Respekt předpokládá přiznání naprosto stejných práv a zároveň povinností dodržovat zákonné a sociální normy každému člověku. Respektující člověk si nedovolí uškodit jinému člověku ani fyzicky, ani psychicky. Respekt je důležitou součástí mravnosti.

Tolerance – (... snášet, strpět) neboli snášenlivost znamená schopnost nebo možnost člověka žít vedle lidí s jinými názory, postoji a přesvědčeními nebo přijímat či snášet něco samo o sobě spíše nežádoucího nebo nepříjemného. Tolerující člověk snáší druhého člověka, ale není samozřejmé, že mu také přiznává stejná práva a povinnosti, jaká má on sám.

Sexualita (pohlavnost) – projev hlubinné identity člověka – zahrnuje psychické projevy vyplývající z rozdílů pohlaví. Jde o projev lidského chování a cítění a také o odlišnosti anatomické, hormonální, reprodukční a rovněž rozdílné sociokulturní role.

Sex (pohlavní styk) – pohlavní spojení muže a ženy.

Hlubinná identita (totožnost) – jednoznačné určení neměnné jedinečnosti člověka.

Psychologická identita – prožívání a uvědomování si sebe sama, své jedinečnosti i odlišnosti od ostatních; osvojené pojetí sebe sama jako muže nebo ženy.

Gender – označuje sociálně zkonstruované role, chování, aktivity a atributy, které daná společnost považuje za vhodné pro muže a ženy.

Reprodukce – rozmnožovací schopnost. Základním principem života je zajištění jeho pokračování, tedy reprodukce života.

Vztah (mezilidský) – je vazba jedince s druhým člověkem. Potřeba najít, budovat, udržet, případně ukončit vztah je přirozenou výbavou lidského jedince.

21. 2. STANDARDNÍ TEORETICKÉ A PRAKTICKÉ DISPOZICE PRACOVNÍKŮ

CPR má stanovena specifika pracovních úrovní při práci v oblasti sexuality a odpovídající kompetence pracovníků na jednotlivých úrovních. Nároky na pracovníky, metodické postupy a podrobná pravidla jsou definována v metodikách pracovníků „úrovně 2“. K vymezení pracovních úrovní používáme osu zapojení pracovníka do práce se sexualitou uživatelů služeb:

Obecně platí, že žádný z pracovníků CPR není na „úrovni 0“, kde je téma sexuality považováno za něco nepatřičného. Na tuto okolnost se bere zřetel již při přijímacím řízení.

Všichni pracovníci organizace se nacházejí nejméně na „úrovni 1“. Jejich vybaveností je schopnost projevat respekt, schopnost zahrnout téma sexuality do osobní identity člověka a nevytěšňovat je; jsou tedy schopni komunikovat s uživatelem, podporovat jej v rozvíjení jeho identity jako muže či ženy, vyslechnout jeho přání a dovést ke kompetentnímu pracovníkovi „úrovně 2.“ Pracovníci pracují podle definovaných metodických postupů jednotlivých služeb.

Pracovník „úrovně 2“ je v sociálních službách naší organizace nazýván „sexuální důvěrník“. Pracuje s uživateli ve vztahu vybudované důvěry, poskytuje vzdělávání a osvětu, plní roli průvodce pro diskusi a radu v intimních otázkách. Pracovník je, se svým souhlasem, do této úrovně jmenován a průběžně se vzdělává v otázkách sexuality. Tito pracovníci pracují samostatně nebo v týmu a uživatelé nebo jejich zákonní zástupci se na ně mohou obracet přímo nebo zprostředkovaně, přes jiné pracovníky CPR.

Sexuální důvěrník a obecně pracovník úrovně 2 při své práci nikdy nevstupuje do přímého fyzického kontaktu obsahujícího nahotu. Práci na této úrovni končí možnosti práce pracovníků úrovně 2, postup do další úrovně je nepřípustný.

Organizace zajišťuje pro každého pracovníka úrovně 2 vzdělávání a možnost supervize.

Práce na „úrovni 3“ již obsahuje možnost práce s nahým tělem a spadá výlučně do kompetence lékařských specialistů z oblasti sexuologie, gynekologie či urologie. V případě „netělesných“ problémů pak klinických psychologů a psychoterapeutů. Pracovníci úrovně 2 v případě potřeby poskytují pouze kontakty na tato odborná pracoviště.

„Úroveň 4“ je známá jako tzv. „sexuální asistence“. Jedná se o práci, při které již mohou být pracovník i uživatel nazí (od nácviku doteků až po asistovaný pohlavní styk). Vzhledem k hodnotám CPR i k současnému statusu sexuální asistence v ČR není možné na ni aktivně odkazovat.

21. 3. VÝCHODISKA PRO PRACOVNÍKY, JAK KOMUNIKOVAT S LIDMI O SEXUALITĚ

- Člověk je bytost s nezpochybnitelnou lidskou důstojností – každý lidský jedinec je hoden respektu.
- Pracovníci CPR prokazují respekt ke každému člověku, bez ohledu na zdravotní stav, věk, míru a charakter postižení či onemocnění, respektuje sexuální orientaci, vyjádřenou genderovou identitu a vztahovou rozmanitost všech osob.
- Respekt zahrnuje úctu k člověku, a zároveň vědomí jeho odpovědnosti k sobě i okolí. Respekt přiznává každému člověku stejnou hodnotu, práva i povinnosti.
- Život každého jedince je přirozeně prožíván ve vztazích.
- Každý člověk má právo na informace, osvětu a vzdělávání.

21. 4. OBLASTI, SE KTERÝMI V CPR PRACUJEME

- **Oblast mezilidských vztahů** – vztahy rodinné, kamarádké, partnerské, profesní, ...
 - Orientace ve vlastních vztazích – rodič, sourozenec, příbuzný, kamarád, přítel, partner, sociální pracovník, asistent a jiní. Popis vztahů.
 - Co je ve vztazích důležité individuálně – pro konkrétního člověka.
 - Jak navazovat a udržovat přirozené vztahy (trénink dovedností).
 - Základní předpoklady vztahů: rovnocennost a respekt, důvěra, stanovení hranic.
 - Hranice v profesním vztahu (uživatel se sociálním pracovníkem/ asistentem/ dobrovolníkem).
- **Oblast poznávání sebe sama** a upevňování vlastní pohlavní role
 - Orientace ve vlastní identitě, sebepojetí, jak se já vnímám jako muž/žena.
 - Znalost a vnímání vlastního těla.
 - Vnímání vlastní intimity.

- Co obnáší plodnost a rodičovství, možnosti osob se zdravotním postižením být rodiči s ohledem na fyzické i psychosociální dispozice, odpovědné plánování rodičovské role.
- Aktivní podpora v pohlavní roli člověka, upevňování vzorů chování během vývoje, např. motivace k oblékání, úpravě zevnějšku, rozlišování »mužských« a »ženských« témat.
- **Oblast prevence sexuálního zneužívání**
 - Informace, postoje, dovednosti (umět odmítnout a také umět respektovat druhého, když sdělí nebo naznačí odmítnutí).
 - Připravenost pracovníků správně postupovat.
 - Oblast prevence sexuálního zneužívání je v kompetenci pracovníků úrovně 2.
- **Spolupráce s rodiči, opatrovníky**
 - Zákonní zástupci jsou informováni, že se v rámci poskytování služeb věnujeme tématu sexuality a vztahů.
 - CPR chce spolupracovat společně s rodiči či opatrovníky. Na prvním místě je však uživatel a jeho zájem.
 - Rodiče, pečující a osoby blízké i samotní uživatelé služeb mají možnost žádat v CPR o spolupráci či podporu při práci s tématy v oblasti sexuality.
 - Pečující osoby a uživatelé jsou informováni, že jsou k dispozici pracovníci na pozici sexuálních důvěrníků.

21. 5. CÍLE OSVĚTY V OBLASTI SEXUALITY

- Informovanost.
- Posilování a podpora vytváření pozitivního obrazu sebe samého.
- Porozumění potřebám.
- Posilování sebepřijetí, schopnosti vážít si sám sebe.
- Vytváření podmínek pro navazování a udržování rovnocenných vztahů.
- Znalost norem chování a hodnot, vědomí následků svého jednání.
- Odstranění strachů a předsudků.
- Znalost základních informací o biologii pohlavní soustavy a reprodukce.
- Porozumění tělesným projevům souvisejícím s emocemi a nalezení přiměřeného ventilování emocí.
- Dobrá péče o tělo, vzhled a zdraví.
- Citlivé zacházení s tělem vlastním, případně partnerovým.
- Posilování zodpovědného přístupu k vlastní sexualitě.
- Dovednost ochránit se před pohlavně přenosnými infekcemi.
- Dovednost ochránit se před sexuálním zneužíváním.
- Dovednost dát najevo nesouhlas (např. účastnit se nějaké aktivity) a odmítnout (např. nechtěné návrhy nebo vnucování).

21. 6. NA KOHO SE OBRÁTIT

V rámci organizace na pracovníky „úrovně 2“:

- Poradna pro vztahy a rodinu.
- Sexuální důvěrníky ve službách OASA a BRÁNA.
- Pracovníci v oblasti prevence rizikového sexuálního chování.

Mimo organizaci:

- Odborníci napříč spektrem: sexuolog, gynekolog, psychoterapeut, psycholog.

Pro uživatele, kteří potřebují řešit svou situaci s odborníkem „úrovně 3“, tyto specialisty doporučuje po konzultaci pracovník CPR „úrovně 2“, případně pracovník „úrovně 1“ po poradě s ním.

VZNIK DOKUMENTU		
Datum zpracování:	12. října 2017	
Vypracoval:	Tým CPR: Aneta Badžgoňová, Maria Fridrichová, Jolana Goluchová, Rostislav Macošek, Milan Svojanovský, Kateřina Vašková, Alžběta Vodseďálková, Jan Zajíček. Externí metodik: Květa Staňková	
AKTUALIZACE DOKUMENTU		
Datum aktualizace:	Aktualizoval:	Schválil:
4. 1. 2018	MUDr. Maria Fridrichová (beze změn)	Jan Zajíček
1. 7. 2019	MUDr. Maria Fridrichová (beze změn)	Jan Zajíček
14. 7. 2020	Tým CPR: Maria Fridrichová, Jolana Goluchová, Petr Göttlicher, Veronika Hejtmanová, Daniela Hofírková, Barbora Horňáková, Rostislav Macošek, Alžběta Vodseďálková, Jan Zajíček, Vojtěch Zajíček.	Marek Schneider
21. 12. 2020	(beze změn)	Marek Schneider
2. 7. 2024	M. Fridrichová, P. Göttlicher, B. Ježo-Párovská, R. Macošek, V. Poništ, V. Zajíček	Marek Schneider